
EDUCACIÓ I LLIBERTAT RELIGIOSA

L'aprovació d'un nou currículum de l'assignatura de religió catòlica, avaluada com una altra assignatura, reobre el debat de l'aconfessionalitat de l'Estat.

Joan Ridao Martín
Professor de Dret Constitucional
Col·legiat núm. 18.128

El Ministeri d'Educació va aprovar un nou i polèmic currículum de l'assignatura de Religió, el contingut del qual, com sempre des que Espanya va subscriure els Acords amb la Santa Seu de 1979, ha anat a càrrec de la Conferència Episcopal. A partir d'ara, els més de 3,5 milions d'estudiants de Religió podran ser avaluats sobre la seva comprensió de «[...] l'origen diví del cosmos», que, pel que sembla, no prové del «caos i l'atzar» sinó que és un «regal de Déu». Amb tot, el fet que el model educatiu passi a assumir postures obertament creacionistes, que desafien l'origen de l'univers fa gairebé 14.000 milions d'anys amb el Big Bang o els postulats evolucionistes de Darwin -o que inclogui referències a Servet i Galileu Galilei, no pas per rehabilitar-los- no deixa de ser un insòlit desafiament al coneixement científic. El rellevant és que, en el seu afany catequètic, el Govern de l'Estat pretén igualar l'ensenyament de la religió catòlica a la resta de matèries en el marc d'un Estat aconfessional [art. 16 de la Constitució espanyola (CE)].

Esclar que no podem oblidar que en els Acords amb la Santa Seu de 1979, que van substituir el Concordat amb el Vaticà de 1953, subsisteixen normes sobre l'educa-

ció religiosa a l'escola pública que no només promouen aquesta equiparació sinó que garanteixen fins i tot la designació dels professors a proposta dels Bisbats o que salvaguarden el fet que la jerarquia catòlica indiqui el contingut de l'assignatura, els llibres i els materials escolars. Això no és més que una servitud de la Transició, tributària d'un arcà com el paper en altres temps hegemònic de l'Església catòlica. Amb el temps, aquesta posició avantatjosa de l'Església catòlica ha esdevingut poc pacífica i ha obligat a pronunciar-se al Tribunal Suprem i al Tribunal Constitucional en qüestions com la presència de la religió en les Forces Armades (STC 24/1982) o en l'educació (STC 128/2007, entre d'altres).

No obstant això, cap Govern ha postulat obertament l'apartament d'aquells Acords o simplement la formulació d'uns altres de nous. Ans el contrari, els Acords de cooperació subscrits amb la resta de confessions només reconeixen, sense major concreció, «el dret a rebre ensenyament religiós en els centres docents públics i privats concertats» (art. 10, idèntic per al cas de les religions jueva, musulmana i protestant). A més, en els centres privats concertats, el dret a rebre ensenyament de religions diferents de la catòlica es pot exercir,

sempre que «no entri en conflicte amb el caràcter propi del centre», limitació que no es preveu per a l'ensenyament de la religió catòlica, el cost del qual és assumit, per cert, pels poders públics (art. VII de l'Acord amb la Santa Seu, que remet a un acord entre l'Administració de l'Estat i la Conferència Episcopal Espanyola sobre la situació econòmica dels professors de religió catòlica que no pertanyin als cossos docents de l'Estat). Per contra, res no diuen els Acords de cooperació amb la resta de confessions sobre aquesta onerosa qüestió, de manera que són les mateixes confessions, o pitjor, els pares dels alumnes, els que han d'assumir-ne el cost.

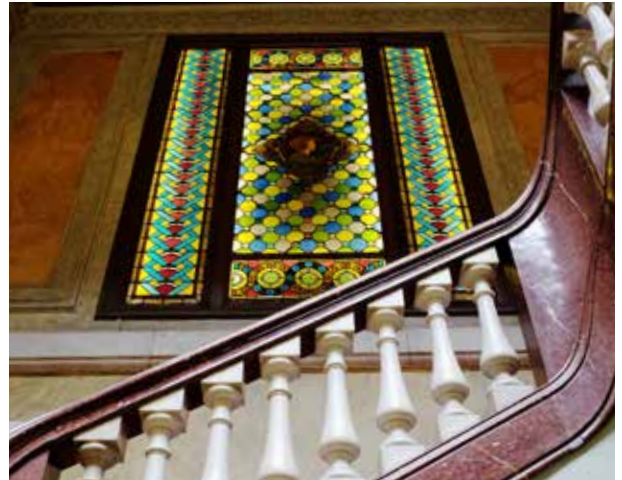
La solució no passa, al meu entendre, per fer cas omís als acords amb el Vaticà, com s'ha defensat des de diferents sectors polítics i pedagògics arran de l'enèsima polèmica propiciada pel Ministeri d'Educació. Això no faria més que perpetuar un ensenyament genuïnament

LA CONSTITUCIÓ PROCLAMA QUE L'ESTAT HA DE SER NEUTRAL PEL QUE FA A LES RELIGIONS

confessional, que intenta de forma gens dissimulada fer proselitisme o adoctrinar enlloc d'ensenyar, com demostra el fet, per cert, que es recupera el caràcter avaluable de l'assignatura. En efecte, l'art. 27.3 CE reconeix als pares el dret que els seus fills rebin la formació religiosa i moral que estigui d'acord amb

les seves conviccions. Però això és difícil que es compleixi si es dona un tractament inadequat del fet religiós des del punt de vista científic, com hem vist abans; o si es dona un tractament diferenciat a l'ensenyament de la resta de religions. Per altra part, el principi d'igualtat consagrat també constitucionalment (art. 14) prohibeix qualsevol discriminació per raó de religió i la conculcació del dret a la llibertat religiosa (art. 16 CE). Així ho va reconèixer el mateix Tribunal Constitucional (TC) en una Sentència senyera: «La llibertat d'ensenyament [...] pot ser entesa com una projecció de la llibertat ideològica i religiosa [...]»; i, per tant, «[...] del principi de llibertat d'ensenyament deriva també el dret dels pares a escollir la formació religiosa i moral que desitgen per als seus fills» (STC 5/1981).

En altres paraules, la Constitució proclama que cap confessió tindrà caràcter estatal, això és, que l'Estat ha de ser neutral pel que fa a les religions, al marge que els poders públics hagin de cooperar amb l'Església catòlica

i amb la resta de confessions religioses. Això ha de fer-se, a més, sense vulnerar el dret a la llibertat religiosa ni abandonar la neutralitat que es deriva d'aquesta, perquè aquest dret -com tots- té límits. No cal dir, a més, que una cosa és que la Carta Magna reconegui als pares el dret a què els seus fills rebin la formació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves conviccions, i una altra de molt distinta que això no es faci des d'una perspectiva multidisciplinària i plenament científica.

Així doncs, seguint el mateix TC, es tracta que la llibertat religiosa es concreti veritablement en la neutralitat de l'Estat (STC 340/1993, entre d'altres) i garantir l'ensenyament imparcial en els centres públics i -en cas que no ho sigui- l'elecció de centre escolar (ATC 382/1996). En suma, la determinació que «cap confessió tindrà caràcter estatal» implica que les confessions religioses no poden transcendir les finalitats que els hi són pròpies i ser equiparades a l'Estat, ja que l'art. 16.3 CE veda qualsevol tipus de confusió entre «funcions religioses i funcions estatals» (STC 24/1982 i 340/1993). I, si bé és cert és que la Constitució només esmenta la religió catòlica, no es pot oblidar que això ho fa quan es refereix a la necessitat que l'Estat cooperi amb totes les religions.

En conclusió: el caràcter confessional de l'educació de la religió en els centres escolars, que deriva dels Acords amb el Vaticà no pot ser més que inconstitucional, per contrari a l'article 16.3 CE. Això no es pot veure tan sols mitigat per l'existència d'acords de col·laboració amb altres religions distintes de la catòlica. Qualsevol col·laboració, ja sigui amb el Vaticà o amb altres confessions, només pot ser acceptable en el marc dels principis constitucionals i, en cap cas, emparar, com ara, la vulneració de drets fonamentals. \square